

СТРАТЕГІЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Резюме

Реформа місцевого самоврядування і територіальної організації влади на засадах децентралізації, що здійснюється в Україні, спрямована на створення сучасної системи місцевого самоврядування на основі інноваційного розвитку та європейських цінностей. У контексті формування нової світової архітектоніки цифрової економіки визначальним є процес інтеграції територіальних громад у створювані світовою спільнотою «цифрові екосистеми» у тих галузях, де існує потенціал для створення нових ринків, як-от «розумні» міста, електронне здоров'я, електронні навички, «розумний» транспорт, освіта на основі розгортання мережевої інфраструктури.

Водночас відсутність стратегічних основ інноваційного розвитку територіальних громад формує ризики для подальшої успішної реалізації реформи децентралізації та несе загрозу нівелювання її сутності.

Встановлено, що упродовж 2014-2018 рр. були проведені дії щодо реформування територіальної організації влади та утвердження інноваційної моделі її економічного й соціального розвитку. Водночас і нині існує низка проблемних питань, для вирішення яких є потреба у зміцненні спроможності та ефективності місцевого самоврядування, завершенні процесу об'єднання територіальних громад для усунення спорадичності в реалізації політики розвитку регіонів та запровадження додаткових механізмів з метою прискорення соціально-економічного розвитку з урахуванням інноваційного потенціалу регіонів, їхніх конкурентних переваг та стратегічного бачення розвитку.

СТРАТЕГІЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Інноваційна інфраструктура національної інноваційної системи, у тому числі територіальних громад, згідно Концепції розвитку національної інноваційної системи України¹, містить виробничо-технологічну, фінансову, інформаційно-аналітичну та експертно-консалтингову складові, а також складається з технополісів, технопарків та наукових парків, інноваційних центрів та центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів та інших інноваційних структур. Забезпечення їх ефективної взаємодії у реалізації інноваційного процесу від нових знань до випуску нової конкурентної високотехнологічної продукції або послуги з доданою вартістю є важливою підмогою спроможності територіальних громад.

На сьогодні в Україні програмними документами, які визначають напрямки діяльності у сфері забезпечення інноваційного розвитку громад, є Стратегія сталого розвитку «Україна 2020»², Програма діяльності Кабінету Міністрів України, яка розроблена на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і між Україною та Європейським співтовариством з атомної енергії, та План заходів з реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015-2019 роки³. Проте система управління інноваційною системою територіальних громад на рівні держави сьогодні не є ефективною та цілісною і розподілена між різними органами виконавчої влади.

Довідково: Міністерство освіти і науки України координує освіту, генерацію знань, інноваційну інфраструктуру в частині діяльності наукових та технологічних парків, реалізує інноваційну політику, веде реєстр інноваційних проєктів. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України координує виробництво, державну промислову інвестиційну політику, реалізує інвестиційну політику та веде реєстр інвестиційних проєктів та індустріальних парків. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України координує

---

¹ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» від 17 червня 2009 р. № 680-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80>

² Указ Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 р. № 5/2015 <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

³ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015-2019 роки» від 4 червня 2015 р. № 575-р

діяльність територіальної організації влади, адміністративно-територіального устрою, розвитку місцевого самоврядування, збереження традиційного характеру середовища населених пунктів.

Жодна із зазначених інституцій не відповідає за ефективність інноваційного розвитку територіальних громад як єдиний представник державної влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, як визначено Законом України «Про інноваційну діяльність»⁴. Отже, інноваційна інфраструктура, яка забезпечує реалізацію механізмів поєднання науки з виробництвом, є найслабшою ланкою в інноваційній діяльності територіальних громад. Незбалансованість державної політики, відсутність єдиного державного органу у сфері науки та інновацій стримує інноваційний розвиток територіальних громад.

Сучасна концепція сталого розвитку «розумних» спільнот та «розумних» громад за своєю суттю означає їхній ефективний розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості розвитку майбутніх поколінь реалізувати власні потреби на основі інтелектуального управління та інтегрованих інноваційних технологій за активної участі громадян. Таке концептуальне бачення простежується у доповідях⁵ та звітах⁶ Організації Об'єднаних Націй щодо трансформаційних перетворень на планеті та людського розвитку, Декларації лідерів *G20* «Створення консенсусу для справедливого та сталого розвитку»⁷.

Залучення територіальних громад до вирішення цих питань супроводжується реалізацією 17 Цілей сталого розвитку (*Sustainable Development Goals, SDGs*) як розвитку успіху нинішнього тисячоліття. Саме такий підхід члени «Римського клубу» вважають реальним чинником для забезпечення стійкості економічної системи, що вимагає передусім зовсім інших моделей та інших підходів⁸. При цьому першочерговим завданням визначено інвентаризацію природних і матеріальних ресурсів, встановлення меж і пріоритетів раціонального їх використання та інноваційного розвитку,

---

⁴ Закон України «Про інноваційну діяльність» від 5 грудня 2012 № 5460 VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

⁵ Rethinking Human Development in an Era of Planetary Transformation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hdr.undp.org/en/content/rethinking-human-development-era-planetary-transformation>

⁶ Human Development Indicators and Indices 2018 Statistical Update: Reader's Guide [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-indicators-and-indices-2018-statistical-update-readers-guide>

⁷ G20 Leaders' declaration Building consensus for fair and sustainable development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://noticias.perfil.com/wp-content/uploads/2018/12/Buenos-Aires-Leaders-Declaration.pdf>

⁸ Transformation is feasible. How to achieve the Sustainable Development Goals within Planetary Boundaries A report to the Club of Rome, for its 50 years anniversary 17 October 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.stockholmresilience.org/download/18.51d83659166367a9a16353/1539675518425/Report_Achieving%20the%20Sustainable%20Development%20Goals_WEB.pdf

який розглядається як процес незворотної закономірної зміни. Тому для формування стратегічних основ інноваційного розвитку територіальних громад пропонується підхід, який урахує особливості управління на рівні муніципальних утворень, специфічні умови на тлі процесів децентралізації та об'єднання територіальних громад, їхнього співробітництва та компетенцій, та базується на підходах і моделях, задекларованих європейською спільнотою.

Нині в Україні модель управління взаємодією між окремими системоутворюючими елементами територіальних громад працює неефективно та характеризується суттєвими недоліками, серед яких:

- *відсутність комплексного підходу до спільного вирішення глобальних питань*. Ця проблема збігається з посиленням політичного тиску на вирішення в регіональному вимірі різних соціальних проблем, таких як зміна клімату, охорона здоров'я, безпека продуктів харчування, доступ до чистої води тощо, які вимагають спільних глобальних дій. Інновації мають вирішальне значення для вирішення таких проблем доступним та своєчасним способом;

- *непослідовність державної політики в розвитку національної інноваційної системи*, що складається із законодавчих, структурних та функціональних інституцій. На практиці не упроваджено забезпечення ефективної взаємодії державного регулювання, освіти, інноваційної інфраструктури та виробництва у реалізації інноваційного процесу від нових знань до випуску нової конкурентної технологічної продукції або послуг з високою доданою вартістю;

- *відсутність в територіальних громадах кваліфікованого управління нематеріальними активами* (бренд, корпоративна репутація, ділова етика, корпоративна соціальна відповідальність, належне управління, людський капітал, організаційний капітал та технологічний капітал), які є стратегічно важливими факторами успіху розвитку територіальних громад і можуть стати ключовим ресурсом формування інноваційного розвитку спроможних територіальних громад. Вкладення у нематеріальні активи, зокрема в об'єкти інтелектуальної власності, інформаційні технології, концесії тощо залишаються

невиправдано низькими. Інвестиції у нематеріальні активи за 9 місяців 2018 р. становили лише 6 % від загального обсягу освоєних капітальних інвестицій;

- *нерозвиненість інноваційної інфраструктури*, що складається з дослідницьких університетів, технопарків, наукових парків, кластерів, високотехнологічних інноваційних підприємств, інноваційних бізнес-інкубаторів, венчурних фондів;

- *відсутність комплексного підходу до аналізу, розробки та реалізації інноваційних стратегій територіальних громад*. Йдеться про необхідність створення «екосистеми» роботи з інноваціями і забезпечення трансферу технологічних рішень;

- *висока вартість кредитних ресурсів*, що ускладнює їх залучення для фінансування інноваційних проєктів, особливо для малих та середніх підприємств, які потребують технологічної модернізації;

- *відрив науки від галузевих секторів та господарської практики*. Президією Національної академії наук України прийнято Програму інноваційно-інвестиційного розвитку на 2016-2020 рр. та механізм її реалізації. Запропоновані в цих документах наукові підходи та розрахунки мали б стати науковою платформою для формування стратегії соціально-економічного та інноваційного розвитку держави на найближчі роки. Проте відсутність нині дієвої стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку призводить до неможливості сконцентрувати потенціал розвитку на векторі забезпечення висококонкурентної економіки. Відбувається дедалі більший відрив галузевих секторів, що займаються виробництвом первинної продукції з відносно низьким ступенем переробки, від галузей, що виробляють кінцеву продукцію. Внаслідок цього Україна втрачає свої позиції в світі у випуску наукоємної продукції;

- *недосконалість законодавчої бази в частині стимулювання інноваційної активності, матеріального та морального стимулювання інтелекту*. В Україні відсутня система економічних стимулів (податкових, кредитних,

страхових) щодо створення та комерціалізації об'єктів права промислової власності;

- *відсутність урегулювання на законодавчому рівні питання розроблення та координації регіональних програм розвитку промисловості та моніторингу з використанням механізмів державної підтримки пріоритетних напрямів розвитку регіонів, що визначені на засадах «розумних» спеціалізацій. Відсутність доказової бази з урахуванням світових ринкових та технологічних тенденцій інноваційного розвитку унеможлиблює імплементацію та впровадження європейського досвіду «розумних» спеціалізацій»;*

- *відсутність відповідної інноваційної інфраструктури, що складається з виробничо-технологічної, фінансової, інформаційно-аналітичної та експертно-консалтингової складової. Проблеми містобудування свідчать про необхідність поєднання науки з виробництвом та прийняття стратегій «розумних» міст та спільнот, спрямованих передусім на створення відкритого та прозорого глобального середовища, де інфраструктурний зв'язок є ключем для досягнення стійкого та сталого розвитку країн;*

- *неврегульованість комплексного підходу щодо впорядкування питання державного нагляду за рішеннями органів місцевого самоврядування, у т. ч. щодо використання коштів місцевих бюджетів на казначейських та депозитних рахунках.*

Довідково: На депозитних рахунках залишки коштів бюджетів міст обласного значення станом на 1 жовтня 2018 р. становили 4 млрд грн, або 64,5 % від загального обсягу коштів на казначейських рахунках загального фонду (табл. 2), що свідчить про неврегульованість використання ресурсів місцевих бюджетів.

Зазначені недоліки зумовлюють необхідність формування на наукових підходах та розрахунках стратегії інноваційного розвитку України на довгострокову перспективу з урахуванням інноваційного розвитку територіальних громад, запровадження цілісної національної інноваційної системи, формування надійних джерел забезпечення високотехнологічного економічного розвитку.

Залишки коштів місцевих бюджетів на казначейських та депозитних рахунках загального та спеціального фонду станом на 01.10.2018 р., млрд грн

Показники	Залишки коштів місцевих бюджетів України	Залишки коштів бюджетів ОТГ	Залишки коштів бюджетів міст обласного значення
Казначейські рахунки (загальний фонд)	43,3	5,1	6,2
Депозитні рахунки (загальний фонд)	8,4	0,3	4,0
Казначейські рахунки (спеціальний фонд)	21,9	1,0	3,0
Депозитні рахунки (спеціальний фонд)	5,6	0,2	1,3
Разом:	79,2	6,6	14,5

Джерело: складено за даними звітів «Децентралізація» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/>

Перші кроки з окреслення основних вимог до проведення досліджень та розробки ефективної системи якісних показників, насамперед у рамках Індексу конкурентоспроможності регіонів, покликані започаткувати ефективний інструмент державної політики не лише у сфері регіонального розвитку, а й у сфері розвитку системи освіти, охорони здоров'я, підприємництва, транспортної інфраструктури⁹.

Схвалений у 2018 р. План заходів центральних органів виконавчої влади щодо реалізації другого етапу Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р.¹⁰ має стати дієвим механізмом стимулювання економічної активності, розробки ефективних програм регіонального розвитку з підготовки інноваційних проектів, які безпосередньо впливають на розвиток територіальних громад у таких сферах: інноваційна економіка та інвестиції; сільський розвиток; розвиток туризму; розвиток людського потенціалу;

⁹ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання удосконалення системи моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики» від 20 грудня 2017 р. № 1029 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1029-2017-%D0%BF>

¹⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації у 2018–2020 роках Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 12 вересня 2018 р. № 733 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2018-%D0%BF>

загальноукраїнська солідарність; розвиток депресивних територій; ефективне управління регіональним розвитком.

Упровадження інноваційних технологій є ключем до зростання продуктивності та підвищення рівня життя в громадах, проте процеси поширення інноваційних рішень можуть бути нерівномірними, що може призвести до виникнення довгострокових викликів у сфері соціальної нерівності, і на них потрібно знайти відповіді.

Очевидно, що **нові завдання щодо упровадження інноваційних технологій потребують реформування територіальної організації влади на основі моделі інноваційного оновлення** та зумовлюють потребу в концентрації ресурсів, які матимуть системний довгостроковий вплив на створення сучасної системи місцевого самоврядування.

Довідково: За даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, внаслідок фінансової децентралізації відбувається зростання власних доходів на 1 мешканця. Так, за січень-листопад 2018 р. цей показник склав 5477,0 гривень, що на 1005,7 гривень більше за аналогічний період 2017 р.

Здатність генерувати та упроваджувати досягнення науково-технічного прогресу стає одним з головних факторів забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад у глобальному конкурентному середовищі, що зумовлює зростання ролі інновацій в економічному розвитку. Цифровізація передбачає збільшення використання інноваційних цифрових технологій, які створюють цінність через нові продукти, нові процеси, бізнес-моделі та організаційні структури. Цифрові перетворення використовують цифрові технології та дані для поєднання організацій, людей, фізичних активів та процесів з метою підвищення продуктивності економіки. Нова цифрова економіка у поєднанні з мобільними технологіями, повсюдним доступом до Інтернету речей і переходом до зберігання «великих даних», аналізу та розробки додатків для хмарних обчислень створює нову продуктивність територіальних громад, яка слугуватиме стратегічною основою інноваційного розвитку територіальних

громад на довгострокову перспективу і дасть можливість зберігати конкурентоспроможність у глобальній економіці.

Декларація лідерів *G20* щодо створення консенсусу для справедливого та сталого розвитку, а також Дорожня карта, яку ухвалено на саміті в м. Буенос-Айресі (Аргентина)¹¹, актуалізують розвиток інституціональної інфраструктури як класу активів (інвестиції в якісну інфраструктуру, фінансове регулювання, капіталізація активів тощо).

Серед країн ЄС та Східного партнерства територіальними громадами реалізуються різні моделі цифрової трансформації економіки та суспільства на основі глобальних інноваційних мереж щодо передачі між країнами цифрових активів. Проте в Україні відсутній системний підхід до формування цифрового ринку територіальних громад, цифрової інклюзивності та навичок, які спрямовані на підвищення конкуренції територіальних громад у цій сфері та покращання надання послуг споживачам.

Важлива роль у визначенні цілей, пріоритетів та завдань територіальних громад відведена транскордонному співробітництву українських регіонів із сусідніми державами, у т. ч. в рамках єврорегіонів, на 2021-2025 рр. У рамках європейського інструменту добросусідства нині здійснюється реалізація регіональної програми цифрової економіки та суспільства в Східному партнерстві – *EU4 Digital* у таких секторах, як: інформаційно-комунікаційні технології, телекомунікації, цифрове довірче управління і безпека, електронні навички, електронне здоров'я та електронна торгівля, а також відбувається підготовка та ухвалення двосторонніх програм у рамках Програми єдиної підтримки на 2017-2020 рр.

Для підтримки реалізації ініціативи *EU4 Digital* з відновлення місцевого самоврядування з цифрової економіки та суспільства¹² передбачене фінансування з метою:

---

¹¹ G20 Leaders' declaration Building consensus for fair and sustainable development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://noticias.perfil.com/wp-content/uploads/2018/12/Buenos-Aires-Leaders-Declaration.pdf>

¹² Action Document for Support to the implementation of the EU4Digital initiative in the Eastern Partnership region. ANNEX 4 of the Commission Implementing Decision on the ENI East Regional Action Programme 2017. Part 2

- забезпечення прозорості рішень місцевих рад, у т. ч. розкриття інформації про місцевий бюджет (планування та витрати);
- усунення перешкод on-line доступу для громадян, органів місцевого самоуправління та підприємств до інформації постачальників послуг територіальних громад, у т. ч. про податки на майно, комунальні послуги тощо;
- надання кращих адміністративних послуг;
- удосконалення зворотного зв'язку для місцевих послуг.

В європейських країнах оцінювання стратегічних документів розвитку, наприклад, окремих населених пунктів, регіонів чи національних програм, має у першу чергу враховувати стратегічну екологічну оцінку з урахуванням імовірних ризиків тих чи інших дій для довкілля.

Паризька Угода 2015 р. відповідно до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату¹³ встановлює мету: обмежити зростання середньостатистичної глобальної температури нижче 2 °С для забезпечення сталого низьковуглецевого майбутнього. Такий механізм стратегічної екологічної оцінки документів державного планування¹⁴ закладено в Законі, який вступив у дію 12 жовтня 2018 р.¹⁵ і передбачає затвердження органами місцевого самоврядування програмних документів стосовно формування кліматичної нейтральної економіки щодо:

- енергоефективності;
- розгортання поновлюваних джерел енергії;
- чистої, безпечної мобільності;
- конкурентоспроможної промисловості та циркулярної економіки;

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search?q=Financial+initiatives+for+the+digital+economy+and+society+envisaged+are+funded+IN+THE+EAP+REGION&oq=Financial+initiatives+for+the+digital+economy+and+society+envisaged+are+funded+IN+THE+EAP+REGION&aqs=chrome..69i57.862j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

¹³ Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044

¹⁴ Документи державного планування – це стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми й програмні документи, включно й зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

¹⁵ Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 р. № 2354-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>

- інфраструктури та взаємозв'язку;
- захоплення та зберігання вуглецю для вирішення проблем, що виникають у результаті викидів CO₂.

Довідково: Нині в країнах Східного партнерства економіка в середньому утричі енергоємніша, ніж у державах – членах ЄС. 300 муніципалітетів, які охоплюють понад 20 млн мешканців, підписали Угоду між ЄС та країнами Східного партнерства з метою зменшення викидів CO₂ на 20 млн т до кінця 2020 р. Підвищення стійкості виробництва електроенергії через зміцнення енергетичних взаємозв'язків, покращення транскордонних зв'язків та мережевої інфраструктури з метою зменшення викидів парникових газів є одним з головних пріоритетів ЄС у співпраці з країнами-партнерами. Згідно зі звітом «*Powering Down Coal*», електроенергія українських ТЕС є найдорожчою у світі. Ціна електроенергії з українських ТЕС на 30-40 % вища, ніж у ЄС, і майже на 75 % вища, ніж у Росії. Середній тариф для українських ТЕС за мегават-годину становить 70 дол. США¹⁶.

Європейська Комісія затвердила стратегічне довгострокове бачення сучасної, конкурентоспроможної та кліматично нейтральної економіки до 2050 р. – «Чиста планета для всіх». Ця європейська модель супроводжується реалістичними технологічними рішеннями, розширенням можливостей громадян та узгодження дій.

В Україні наразі запроваджена інтерактивна карта проектів «*UA MAP*»¹⁷, в якій опубліковано понад 100 потенційних перспективних проектів на суму більш ніж 4 млрд євро, що може стати дієвим механізмом стимулювання економічної активності територіальних громад для розвитку «чистої» енергії, підвищення енергоефективності у муніципалітетах; розвитку технологій утилізації сміття тощо.

Висновки та рекомендації

Упродовж 2014-2018 рр. зроблено суттєві кроки щодо реформування територіальної організації влади та утвердження інноваційної моделі економічного й соціального розвитку, підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу, людських і природних ресурсів на шляху

¹⁶ Фактчек DW: українське «тепло» найбільш неефективне у світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.dw.com/uk/%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%87%D0%B5%D0%BA-dw-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5-%D1%82%D0%B5%D0%BF%D0%BB%D0%BE...B5%D0%BE/a-46601888>

¹⁷ В Україні запрацювала Інтерактивна карта проектів з енергоефективності та відновлюваної енергетики – UAMAP [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/249464283>

розбудови економіки та суспільства, заснованих на знаннях. Проте у міжнародному вимірі конкурентоспроможності економіки рівень розвитку територіальних громад є недостатнім для забезпечення сталого розвитку. Відсутність дієвих стратегій розвитку територіальних громад на базі знань призводить до необґрунтованих постійних змін їх вектору, неможливості визначення базового рушійного потенціалу розвитку та концентрації зусиль на вирішенні головних завдань щодо забезпечення висококонкурентної наукоємної економіки територій.

Надалі для вирішення проблемних питань у формуванні стратегічних основ інноваційного розвитку територіальних громад, що виникли у процесі реформування територіальної організації влади, необхідне вдосконалення його інституційного та правового забезпечення, формування системи організаційно-правових та фінансово-економічних механізмів, спрямованих на інноваційний розвиток. Серед першочергових необхідно вирішити такі завдання:

1) *Верховній Раді України:*

- прийняти нову редакцію Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» щодо запровадження планів перспективного розвитку об'єднаних територіальних громад з урахуванням інноваційного потенціалу регіонів, конкурентних переваг та стратегічного бачення їхнього розвитку, результатів реформ із децентралізації влади, об'єднання територіальних громад, їхніх фінансової спроможності та інфраструктурних змін;

- законодавчо врегулювати питання подолання цифрового розриву, захисту прав споживачів та вдосконалення цифрового урядування, цифрової інфраструктури та вимірювання цифрової економіки для забезпечення переваг оцифрування та нових технологій для інноваційного зростання територіальних громад;

2) *Кабінету Міністрів України:*

- доопрацювати проект Стратегії інноваційного розвитку України, в якій, зокрема, визначити структуру Національної інноваційної системи та

забезпечити в ній взаємоузгодженість та комплементарність інноваційної політики територіальних громад і передбачити застосування сучасних інструментів підтримки формування регіональних інноваційних екосистем;

- доопрацювати Концепцію Державної цільової програми розвитку інноваційної інфраструктури на довгострокову перспективу з урахуванням цифрової трансформації економіки і суспільства;

3) *Міністерству освіти і науки України та Національній академії наук України* спільно із зацікавленими науково-дослідними і освітніми закладами:

- розглянути та затвердити концепцію формування національної науково-освітньої мережі з урахуванням пріоритетності включення територіальних громад до української науково-освітньої телекомунікаційної мережі для підтримки потреб науково-дослідних та освітніх спільнот;

4) *Міністерству освіти і науки України спільно з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, асоціацією «Уран» та іншими зацікавленими організаціями:*

- розробити заходи щодо залучення територіальних громад до створення та експлуатації високопродуктивної широкосмугової мережі Інтернет для поєднання локальних та інших видів мереж з метою зниження рівня цифрового розмежування та розвитку мережевих інформаційних сервісів;

5) *Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України спільно з Міністерством фінансів України, Міжвідомчою координаційною комісією з питань регіонального розвитку щодо координації процесів планування та реалізації державної регіональної політики, місцевими органами влади з метою стимулювання та підтримки місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів:*

- ініціювати проведення юридичними особами, створеними відповідно до законодавства України, інвентаризації активів і зобов'язань державної, комунальної та приватної власності та оформлення їх результатів як електронного інформаційного ресурсу з метою забезпечення здійснення

органами місцевого самоврядування власних (самоврядних) і делегованих повноважень;

- сформувати в системі освіти багатосторонні платформи підготовки експертів та фахівців нової генерації щодо цифрових перетворень та аналітики даних, які спричиняють найбільший вплив у процесах цифрових перетворень (Інтернет речей, великі дані, штучний інтелект, системи управління енергією, мобільні мережі 5G та ін.)

б) Міністерству економічного розвитку і торгівлі України спільно з Національним органом стандартизації:

- гармонізувати нормативну базу розгортання мережевої інфраструктури електронних документів в територіальних громадах шляхом розроблення та затвердження національних стандартів у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, телекомунікацій, цифрового довірчого управління та безпеки, електронних навичок, електронного здоров'я та електронної торгівлі.

Д. І. Олійник
відділ регіональної політики
Національний інститут стратегічних досліджень
лютий 2019 р.